

FOČA

**GODIŠNJI IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI STRATEGIJE INTEGRISANOG RAZVOJA OPŠTINE
FOČA (2017-2026)
U 2018.GODINI**

**OBRADIVAČ:
ODJELJENJE ZA PRIVREDU I
DRUŠTVENE DJELATNOSTI**

**PREDLAGAČ:
NAČELNIK OPŠTINE**

KRATAK SAŽETAK

Izveštaj o implementaciji Strategije integrisanog razvoja Opštine Foča (2017-2026.) ima za cilj da pokrene sve bitne aktere na razmišljanje i doprinese boljem donošenju odluka o realizaciji strateških prioriteta ekonomskog, društvenog razvoja i zaštite životne sredine, u okviru pet definisanih sektorskih ciljeva.

Planom implementacije za 2018. godinu predviđeno je provođenje 68 projekata ukupne vrijednosti 11.219.502,00 KM. U 2018. godini započeta je implementacija 39 projekata, u cijelosti završena su 23 projekta. Procenat realizacije projekata u izvještajnoj godini je srednji (33,8%), prije svega, usljed neopredjeljenosti donosilaca Odluka za realizacijom određenih aktivnosti zbog neatraktivnosti rezultata projekata. U nekim slučajevima je to i zbog nedostatka novčanih sredstava kako eksternih tako i sredstava iz budžeta. Ukupna vrijednost implementiranih projekata je 1.236.653,60 KM, što je 11% realizacije u odnosu na projektovani finansijski okvir, s tim što je 50,43 % od ovog iznosa realizovano je kroz budžet Opštine, a 49,57% iz eksternih izvora.

U pogledu ključnih prioriteta i fokusa za prethodnu 2017. godinu, opština je realizovala više projekata od kojih ističemo: Projekat izgradnje saobraćajnice Hum-Brštenovica, rekonstrukcija mosta na Drini kod KPZ-a, nastavak realizacije projekata za vodosnabdijevanje. Realizacijom ovih ključnih prioriteta opština je započela rješavanje ključnog problema kvalitetnog vodosnabdijevanja stanovništva. Realizacijom projekata iz oblasti vodosnabdijevanje obezbjeđuju se uslovi za realizaciju projekata iz vodosnabdijevanja u drugoj fazi. Opština je u 2017. godinu kao ključne projekte, također planirala realizovati i projekte: Iznalaženja lokacije i izgradnje deponije; Stavljanje u funkciju poslovne zone „Livade,„. Ovi projekti nisu realizovani iz razloga nedostatka sredstava koja su neophodna za izgradnju deponije. Kada je u pitanju projekat aktiviranja poslovne zone „Livade“ nije još uvijek urađen plan parcelacije iako je Skupština opštine donijela Odluku o izradi plana parcelacije. U narednom periodu opština će u pogledu realizacije intezivirati aktivnosti na realizaciji započetih projekata u smislu iznalaženja lokacije za deponiju što je već u toku kao i iznalaženju finansijske konstrukcije.

Što se tiče sektorskih ciljeva, tokom 2018. godine je rađeno na ostvarenju istih. Imajući u vidu da je 2018 godina druga godina realizacije Strategije razvoja opštine Foča (2017-2026) jasno je da nije došlo do kompletnog ostvarenja sektorskih ciljeva. Opština je uspjela osigurati finansijska sredstva za realizaciju značajnih projekata čijom realizacijom će se obezbijediti preduslovi za kompletno ostvarenje sektorskog cilja. Ono što karakteriše 2018 godinu je veća stopa učešća eksternih izvora koja je za 2018. godinu 49,57% od vrijednosti ukupno realizovani projekata i iznosi 613.064,73 KM.

U pogledu uticaja realizacije Strategije na stanje makro pokazatelja u opštini, tokom 2018. godine nije došlo do većih promjena. Početak realizacije usvojene Strategije razvoja opštine Foča 2017-2026 je 2017. godina i nije realno očekivati da dođe do značajnijeg reflektovanja kroz makroekonomske pokazatelje, a svi zvanični statistički podaci nisu još uvijek dostupni. Iz makrostatističkih evidencija reflektovanje promjena se može očekivati tek za nekoliko godina, tako da upoređivanje na godišnjem nivou može samo ukazati na trend promjene. Iz nama dostupnih pokazatelja evidentno je da je u trendu rast broja zaposlenih, rast broja dolazaka turista, rast broja registrovanih privrednih subjekata i dr.

Što se tiče izgradnje institucionalnih kapaciteta za uspješno upravljanje razvojem, opština je tokom 2017. godine usvojila metodologiju MiPRO te usvojila procedure za planiranje, praćenje, vrednovanje i izvještavanje o imlementaciji Strategije razvoja kao i procedure za praćenje i vrednovanje godišnjeg plana rada opštinske uprave Foča i izvještavanje od strane Načelnika opštine Foča.

Kada je riječ o zaključcima i korektivnim akcijama u pogledu prethodne godine, najveće prepreke ili teškoće su se odnosile na sporan plan projekata čijoj implementaciji se nije pristupilo iz raznih razloga, što upućuje da će u narednom periodu biti neophodno korigovati, odnosno ažurirati Strategiju. Zaključak je da je neophodno u budućem periodu realnije usglasiti budžetsko planiranje kao i eksterne izvore finansiranja sa Planom projekata

1. UVOD

Cilj ovog izvještaja je da na jednostavan i jasan način predstavi rezultate implementacije Strategije razvoja opštine Foča za 2018.godinu. Njegova svrha je, takođe da pokrene sve aktere na razmišljanje i doprinese boljem donošenju odluka o strateškim prioritetima i operativnim ciljevima u narednim godinama. U tom smislu ovaj dokument sadrži poruke i pouke za budući rad i predlaže mjere za poboljšanje procesa i rezultata implementacije Strategije.

Strategiju integrisanog razvoja opštine Foča za period 2017-2026. godine izradio je Razvojni tim Opštine u periodu 2016/2017. godine, u okviru Projekta integrisanog lokalnog razvoja (ILDLP), koji predstavlja zajedničku inicijativu Vlade Švicarske i Razvojnog programa Ujedinjenih nacija (UNDP).

Strategija razvoja opštine Foča usvojena je 07.04.2017. godine na sedmoj redovnoj sjednici Skupštine opštine, održanoj dana 07.04.2017. godine. Kao operativni instrument za realizaciju strategije, opština priprema trogodišnji plan implementacije (1+2) svake godine od usvajanja strategije. Detaljni plan implementacije za 2017.-2019. godinu je pripremljen i nije objavljen na web stranici opštine.

Ovaj izvještaj odnosi se na implementaciju strateških, odnosno sektorskih, prioritetnih projekata u 2018. godini, koji se, po MiPRO metodologiji, planiraju uz konsultacije sa svim bitnim akterima u zajednici u svim fazama implementacije strategije.

Nosilac izrade trogodišnjeg Plana implementacije (1+2) kao i izvještaja je Odjeljenje za privredu i društvene djelatnosti koje u opštini Foča obavlja funkciju jedinice za upravljanje razvojem. Izvještaj je pripremljen u saradnji sa predstavnicima svih unutrašnjih organizacionih jedinica opštine.

Podaci o implementaciji se kontinuirano prikupljaju tokom cjelokupnog perioda koji pokriva ovaj izvještaj i to korištenjem alata za praćenje implementacije Strategije (Excel tabela za praćenje projekata) i na osnovu definisanih sektorskih i makroekonomskih pokazatelja (SMI tabela). Podaci se timski analiziraju, na osnovu čega se priprema kvalitativni osvrt na posmatrani period implementacije, kao i pouke i preporuke za naredni period.

2. STRATEŠKI CILJEVI I PRIORITETI

2.1. Vizija

Strategijom razvoja opštine Foča za period 2017. – 2026. godine, definisana je sljedeća vizija:

Dobra vizija ima vanjsku i unutrašnju dimenziju, koje su međusobno usklađene. Vanjska dimenzija se izražava u vidu konkurentske pozicije koju lokalna zajednica namjerava zauzeti u svom okruženju. Unutarnja dimenzija se izražava u vidu zajedničke perspektive lokalnih aktera o tome kakvu zajednicu namjeravaju graditi u narednom strateškom periodu.

2.2. Strateški ciljevi

Strategijom razvoja opštine Foča za period 2017 – 2026. godine, definisano je pet strateških ciljeva:

Strateški cilj 1: Zaustavljen odliv mladih kroz obezbijedena radna mjesta i razvoj preduzetništva i poljoprivrede.

Strateški cilj 2: Razvijen turizam zasnovan na jedinstvenim prednostima.

Strateški cilj 3: Osigurana socijalna uključenost svih ranjivih grupa i razvijena mreža pružalaca usluga iz javnog, privatnog i civilnog sektora.

Strateški cilj 4: Očuvana životna sredina i unaprijeđena komunalna infrastruktura kao preduslov za razvoj privrede.

Strateški cilj 5: Povećana energetska efikasnost kroz obnovljive izvore energije, naročito hidropotencijal.

2.3. Sektorski ciljevi

Strateški prioriteti za razvoj opštine su: ekonomski razvoj, društveni razvoj i zaštita životne sredine. U okviru ovih sektora, definisano je četrnaest sljedećih ciljeva:

Ekonomski razvoj

Sektorski cilj 1: Osnažena MSP i razvijen preduzetnički duh, naročito kod mladih.

Sektorski cilj 2: Razvijena drvoprerađivačka industrija.

Sektorski cilj 3: Do 2021. godine stvoreni uslovi za razvoj poljoprivrede, kroz povećanje skladišnih i prerađivačkih kapaciteta i poboljšan pristup tržištima.

Sektorski cilj 4: Unaprijeđena turistička ponuda do 2021 godine.

Društveni razvoj

Sektorski cilj 1: Do 2021 .godine poboljšan kvalitet pružanja zdravstvenih usluga i usluga socijalne zaštite.

Sektorski cilj 2: Do 2021.godine unaprijeđen kvalitet i dostupnost obrazovanja.

Sektorski cilj 3: Do 2021.godine unaprijeđeni i dostupni sportski i kulturni sadržaji.

Sektorski cilj 4: Efikasna lokalna samouprava izlazi u susret potrebama građana.

Sektor zaštite i unapređenja sredine

Sektorski cilj 1: Osiguran visok stepen bezbjednosti građana.

Sektorski cilj 2: Poboljšan kvalitet pružanja komunalnih usluga i unaprijeđeno stanje površinskih i podzemnih voda do 2021.godine.

Sektorski cilj 3: Smanjen rizik po životnu sredinu i zdravlje ljudi i uspostavljena prioritetna infrastruktura za integralno upravljanje otpadom do 2021.godine.

Sektorski cilj 4: Unaprijeđeno upravljanje prirodom i zelenim površinama.

Sektorski cilj 5: Povećan nivo energetske efikasnosti u javnim objektima.

Sektorski cilj 6: Povećano korištenje obnovljivih izvora energije.

2.4. Ključni planirani prioriteti i fokusi za posmatrani godišnji period (2018. godina)

Ključni prioriteti ekonomskog sektora

U skladu sa definisanim sektorskim ciljevima, ključni prioriteti ekonomskog sektora za 2018. godinu su: Usvojena Metodologija za integrisano planiranje lokalnog razvoja (MiPRO), prihvaćena i preporučena od strane entitetskih vlada, te Saveza opština i gradova . Usvajanje MiPRO metodologije je preduslov za planiranje razvoja na lokalnom nivou, gdje je opštinska uprava nosilac razvoja u pripremi i imlementaciji projekata. Fokusiranjem na paket podsticajnih mjera opština je unaprijedila razvoj poljoprivrede i program podrške zapošljavanju, što doprinosi realizaciji sektorskog cilja: osnažena MSP i razvijen preduzetnički duh naročito kod mladih.

Ključni prioriteti društvenog sektora

U društvenom sektoru za 2018. godinu ključni prioriteti su: poboljšanje zdravstvenih usluga i usluga socijalne zaštite, dostupnost sportskih i kulturnih sadržaja, kao i efikasna lokalna samouprava koja izlazi u susret potrebama građana. U fokusu prioriteta iz društvenog sektora je Odluka o izgradnji novog objekta predškolske ustanovei početak radova, rekonstrukcija sportskih objekata, kao i podrška manifestacijama iz oblasti kulture, sporta i turizma.

Ključni prioriteti sektora za zaštitu životne sredine

U sektoru za zaštitu životne sredine za 2018. godinu ključni prioriteti su: osiguranje visokog stepena bezbjednosti građana, poboljšan kvalitet pružanja komunalnih usluga, upravljanje prirodom i zelenim površinama. Fokus u ovoj oblasti je bio realizacija projekta u oblasti vodosnabdjevanja, zatim rekonstrukcija i uređenje gradskih parkovskih površina, uređenje površina pored rijeka Čehotine i Drine, kao i unapređenje komunalne opremljenosti.

2.5. Zbirni pregled prioriternih projekata i okvira za njihovo finansiranje obuhvaćenih Planom implementacije 2018. godinu

Strateškim planom za 2018. godinu planirano je da se realizuju 68 projekata koja su planirana usvojenom Strategijom razvoja Opštine Foča 2017-2026, od toga iz ekonomskog sektora 32 projekata, iz društvenog sektora 23 projekata, a iz sektora za zaštitu životne sredine 13 projekata.

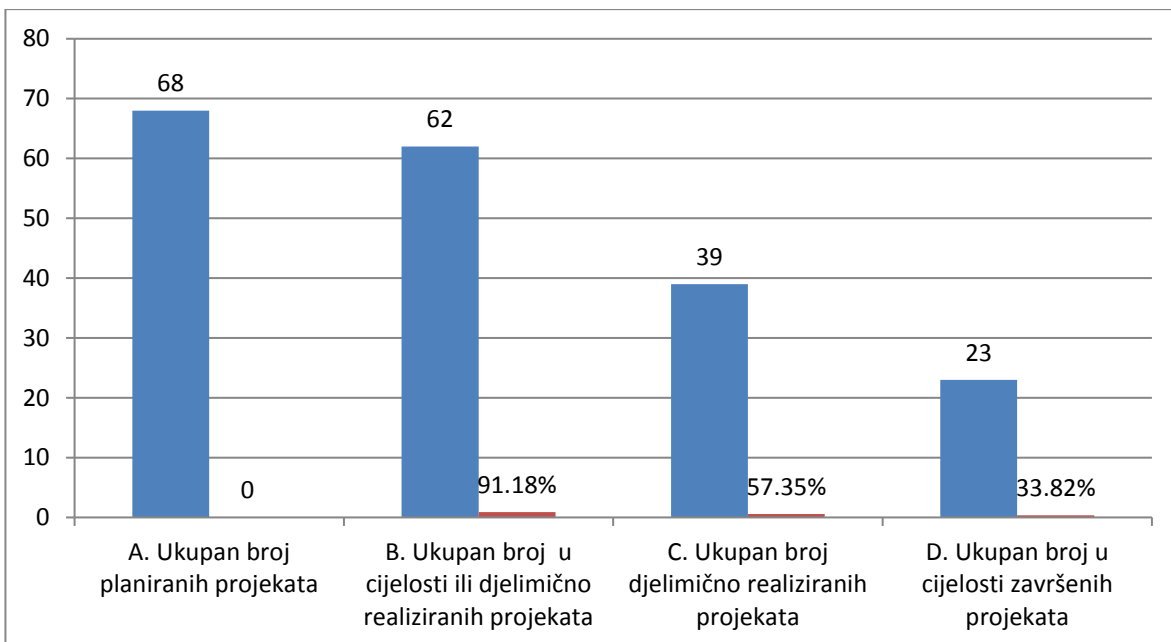
3. PREGLED IMPLEMENTACIJE STRATEGIJE INTEGRISANOG RAZVOJA

3.1. Sažet osvrt na prethodni period implementacije

Od početka realizacije razvojne Strategije(2017-2018) u potpunosti je završeno 45 projekta, što je 37,19 % od ukupno planiranih 121 projekata. Također je započeto 69 projekata čija je realizacija djelimična što predstavlja 57,02 % od broja planiranih projekata. Ukupan broj u cjelosti i djelimično realizovanih projekata je 114, što predstavlja 94,21 % od broja planiranih projekata.

U nastavku je grafički prikaz implementacije broja projekata za 2018.godinu.

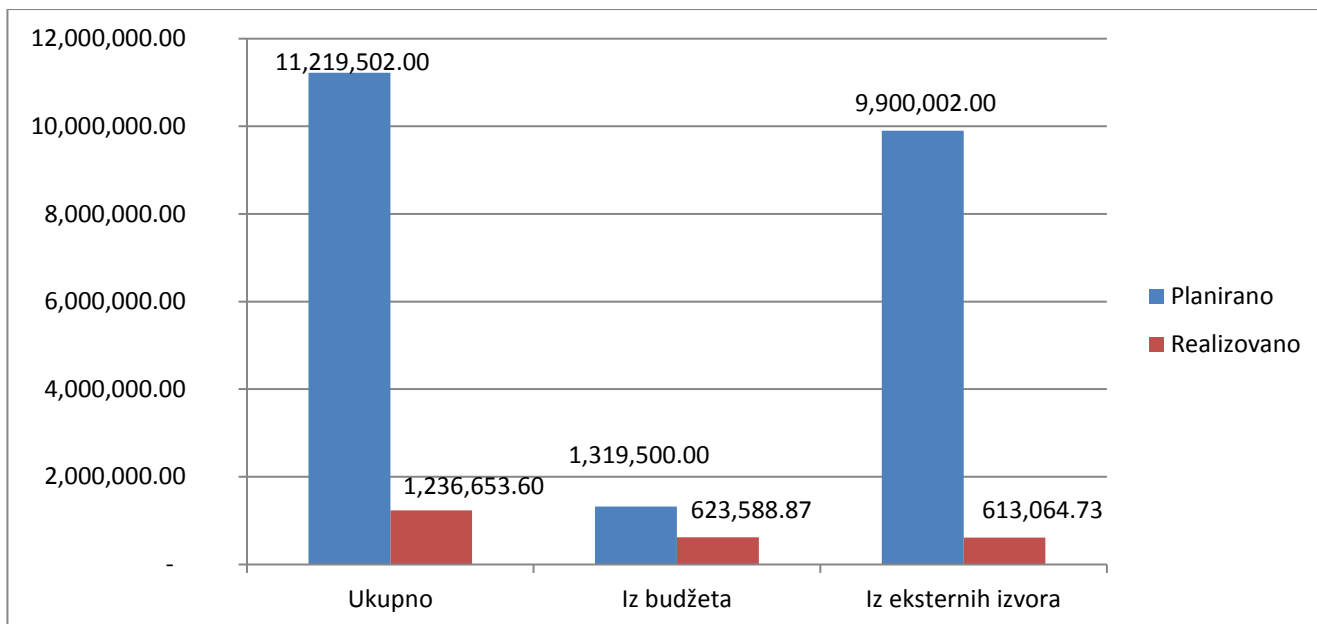
U 2018. godini u potpunosti je završeno 23 projekta, što je 33,82 % od ukupno planiranih 68 projekata. Također je započeto 39 projekata čija je realizacija djelimična što predstavlja 57,35 % od broja planiranih projekata. Ukupan broj u cjelosti i djelimično realizovanih projekata je 62 što predstavlja 91,18 % od broja planiranih projekata.

Ukupna vrednost planiranih projekata je 11.219.502,00KM, dok je vrijednost u potpunosti završenih projekata kao i projekata koji su još uvijek u procesu realizacije 1.236.653,60 KM.

U strukturi vrijednosti ukupnog broja planiranih projekata 11.219.502,00 KM je predviđeno iz opštinskog budžeta 1.319.500,00 KM dok je 9.900.002,00 KM predviđeno iz eksternih izvora.

U nastavku je grafički prikaz finansijske implementacije projekata.

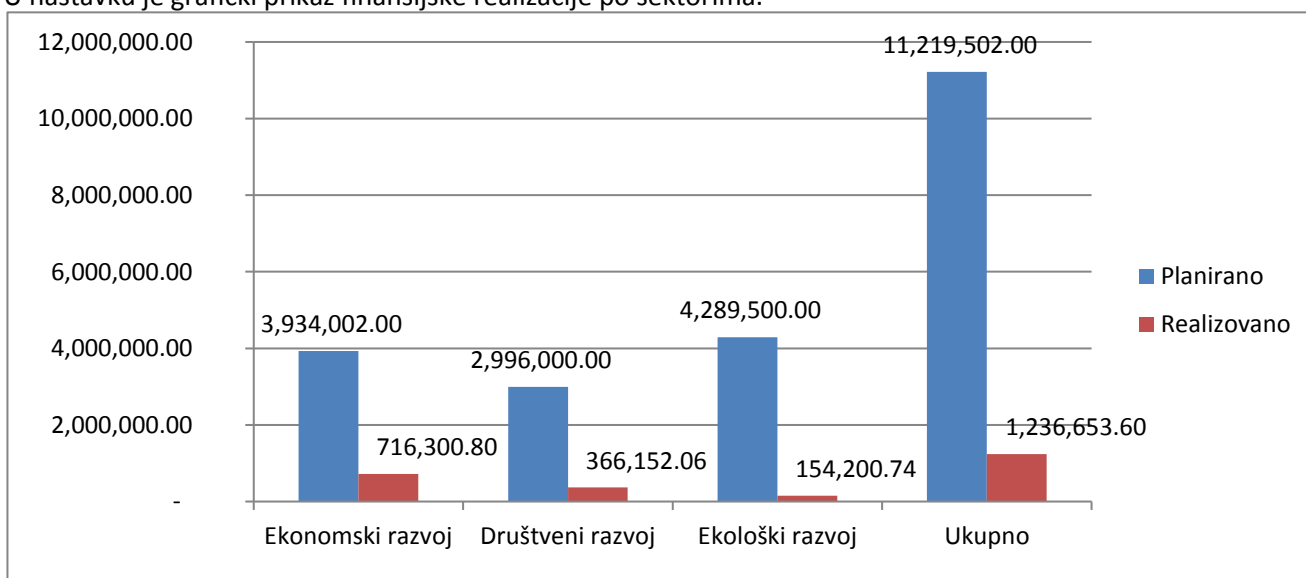

Posmatrajući realizaciju ukupnog broja započetih i u potpunosti završenih projekata, od početka realizacije Strategije, može se zaključiti da je postignuta dobra realizacija.

3.2. Pregled implementacije Strategije u izvještajnoj 2018. godini

Planom implementacije za 2018. godinu je planirano 68 projekata, a u potpunosti je realizovano 23 projekata. Kada je riječ o finansijskoj realizaciji, ukupna realizacija projekata je 1.236.653,60 KM, ili 11 % u odnosu na Plan. Pri tome, u ukupnom broju realizovanih projekata, 623.588,87 KM, ili 50,43% se odnosi na finansiranje iz opštinskog budžeta dok je 613.064,73 KM, ili 49,57 % iz eksternih izvora finansiranja. Upoređujući planiranu strukturu po izvorima finansiranja gdje je u Planu implementacije za 2018. godinu bilo predviđeno finansiranje projekata sa 1.319.500,00 KM iz opštinskog budžeta, a 9.900.002,00 KM iz eksternih izvora finansiranja, može se zaključiti da je ključni element u planiranju budžeta uzimanje u obzir Plan strateških projekata i obrnuto. Vrijednost planiranih projekata iz oblasti ekonomskog razvoja je 3.934.002,00 KM, a realizacija 716.300,80 KM, što iznosi 18 % realizovanih projekata u oblasti ekonomskog razvoja. Iz oblasti društvenog razvoja planirani su projekti u vrijednosti u iznosu 2.996.000,00 KM, a realizovani u iznosu 366.152,06 KM, što iznosi 12 %. U oblasti razvoja zaštite životne sredine planirano je 4.289.500,00 KM, a realizovano 154.200,74 KM, što iznosi 3,6 %.

U nastavku je grafički prikaz finansijske realizacije po sektorima.

U tabelama u nastavku je dat detaljan prikaz ukupno realizovanih projekata u odnosu na planirano, ukupno i po sektorima:

Tabela 1. Pregled planiranih naspram ostvarenih projekata u 2018.godini (svi sektori)

PREGLED (cijeli i djelimično realizirani projekti)	Broj projekata	Ukupno	Iz budžeta	Iz eksternih izvora
PLANIRANO				
A. Ukupan broj planiranih projekata	68	11.219.502,00	1.319.500,00	9.900.002,00
% struktura finansiranja od A			11,76%	88,24%
U REALIZACIJI				
B. Ukupan broj u cijelosti ili djelimično realiziranih projekata	62	1.236.653,60	623.588,87	613.064,73
% u cijelosti ili djelimično realiziranih projekata (od A)	91,18%	11,02%		
% struktura (od B)			50,43%	49,57%
C. Ukupan broj djelimično realiziranih projekata	39	470.986,50	149.299,90	321.686,60
% djelimično realiziranih projekata (od A)	57,35%	4,20%		
% struktura (od C)			31,70%	68,30%
D. Ukupan broj u cijelosti završenih projekata	23	765.667,10	474.288,97	291.378,13
% djelimično realiziranih projekata (od A)	33,82%	6,82%		
% struktura (od D)			61,94%	38,06%

Tabela 2. Finansijska projekcija planiranih i ostvarenih projekata raspoređenih po sektorima na osnovu Plana implementacije.

	Oblast	Zbir finansijskih vrednosti projekata		Struktura finansiranja realizovanih projekata	
		Planirano	Realizovano	Budžet (%)	Ostalo (%)
2018	Ekonomski razvoj	3.934.002,00	716.300,80	60,30%	39,70%
	Društveni razvoj	2.996.000,00	366.152,06	39,64%	60,36%
	Ekološki razvoj	4.289.500,00	154.200,74	30,17%	69,83%
	Ukupno	11.219.502,00	1.236.653,60	50,43%	49,57%
	% po planu implementacije			11,02%	

Sektor ekonomskog razvoja

U sektoru ekonomskog razvoja za 2018. godinu planirano je 32 projekta. Za realizaciju ovih projekata je planirano 3.934.002,00 KM a izdvojeno je 716.300,80 KM što je 18,21 %. U ovom sektoru sredstva koja su namenjena za realizaciju projekata su bila realizovana iz opštinskog budžeta oko 60% a 40% iz eksternih izvora.

Najznačajniji projekti u 2018.godini u oblasti ekonomskog sektora su: Program podsticaja za podršku zapošljavanju, projekti iz oblasti poljoprivrede, Projekat rekonstrukcije lokalnih puteva i Projekat izgradnje saobraćajnice Hum-Brštenovica. Projekti podsticaja za podršku zapošljavanju i projekti iz oblasti podrške razvoju poljoprivrede su kontinuirani i za 2018. godinu i završeni u vrijednosti većoj od planiranih Strategijom, a u skladu sa Opštinskim budžetom. Rezultat ovih projekata je: razvijen program podsticaja zapošljavanja i podrške poljoprivredi, što je rezultiralo povećanjem broja zaposlenih za 157 , u 2018. godini u odnosu na 2017.godinu.

Tabela 3. Pregled planiranih i ostvarenih projekata u ekonomskom sektoru u 2018.godini

PREGLED (cijeli i djelimično realizirani projekti)	Broj projekata	Ukupno	Iz budžeta	Iz eksternih izvora
PLANIRANO				
A. Ukupan broj planiranih projekata	32	3.934.002,00	816.000,00	3.118.002,00
% struktura finansiranja od A			20,74%	79,26%
U REALIZACIJI				
B. Ukupan broj u cijelosti ili djelimično realiziranih projekata	31	716.300,80	431.921,05	284.379,75
% u cijelosti ili djelimično realiziranih projekata (od A)	96,88%	18,21%		
% struktura (od B)			60,30%	39,70%
C. Ukupan broj djelimično realiziranih projekata	16	70.024,39	49.102,79	20.921,60
% djelimično realiziranih projekata (od A)	50,00%	1,78%		
% struktura (od C)			70,12%	29,88%
D. Ukupan broj u cijelosti završenih projekata	15	646.276,41	382.818,26	263.458,15
% djelimično realiziranih projekata (od A)	46,88%	16,43%		
% struktura (od D)			59,23%	40,77%

Društveni sektor

U društvenom sektoru za 2018. godinu planirano je 23 projekta. Za realizaciju ovih projekata je planirano 2.996.000,00 KM a izdvojeno je 366.152,06 KM. U ovom sektoru sredstva koja su namenjena za realizaciju su realizovana iz budžeta i eksternih izvora.

Najznačajniji projekti u 2018. godini u oblasti društvenog sektora su: Adaptacija OSC „Partizan „u koji su uložena sredstva iz budžeta opštine Foča u iznosu 72.988,93 KM i iz eksternih izvora u iznosu 118.000,00 KM. U kontinuitetu opština Foča podržava održavanje OK festa iu 2018. godini je iz budžeta izdvojila za te namjene 40.000,00 KM.

Tabela 4. Pregled planiranih i ostvarenih projekata u društvenom sektoru 2018. godini.

PREGLED (cijeli i djelimično realizirani projekti)	Broj projekata	Ukupno	Iz budžeta	Iz eksternih izvora
PLANIRANO				
A. Ukupan broj planiranih projekata	23	2.996.000,00	241.000,00	2.755.000,00
% struktura finansiranja od A			8,04%	91,96%
U REALIZACIJI				
B. Ukupan broj u cijelosti ili djelimično realiziranih projekata	22	366.152,06	145.152,06	221.000,00
% u cijelosti ili djelimično realiziranih projekata (od A)	95,65%	12,22%		
% struktura (od B)			39,64%	60,36%
C. Ukupan broj djelimično realiziranih projekata	16	321.197,11	100.197,11	221.000,00
% djelimično realiziranih projekata (od A)	69,57%	10,72%		
% struktura (od C)			31,19%	68,81%
D. Ukupan broj u cijelosti završenih projekata	6	44.954,95	44.954,95	-
% djelimično realiziranih projekata (od A)	26,09%	1,50%		
% struktura (od D)			100,00%	0,00%

Sektor zaštite životne sredine

U sektoru zaštite životne sredine za 2018. godinu planirano je 13 projekata. Za realizaciju ovih projekata planirano je 4.289.500,00 KM a izdvojeno je 154.200,74 KM, iz opštinskog budžeta je izdvojeno 30,17 %, a iz eksternih izvora 69,83 %. Najznačajniji projekti u 2018. godini u oblasti zaštite životne sredine su: poboljšanje opremljenosti komunalnog preduzeća, rekonstrukcija i uređenje glavnih parkovskih površina, uređenje površina pored rijeke Čehotine i Drine. Realizacijom projekata iz sektora zaštite životne sredine ostvareni su sljedeći rezultati: nabavljene i postavljene klupe i korpe za objekte, uređeni parkovi – Aladža park, park od vrtića do gornjeg mosta na Čehotini, park Dječiji vrtić i dr., uklonjeno šibljje na obalama rijeka , projekat

poboljšanje energetske efikasnosti u objektu Srednjoškolski centar je odobren, ali još uvijek nisu izvršeni radovi. Projekat izrada elaborata energetske efikasnosti i poboljšanje na objektu zgrade Opština Foča je započet pribavljanjem elaborata energetske efikasnosti za objekat zgrade, a provest će se mjera energetske efikasnosti koja podrazumjeva zamjenu stolarije i fasade .

Tabela 5. Pregled planiranih i ostvarenih projekata u sektoru zaštite životne sredine u 2018.godine

PREGLED (cijeli i djelimično realizirani projekti)	Broj projekata	Ukupno	Iz budžeta	Iz eksternih izvora
PLANIRANO				
A. Ukupan broj planiranih projekata	13	4.289.500,00	262.500,00	4.027.000,00
% struktura finansiranja od A			6,12%	93,88%
U REALIZACIJI				
B. Ukupan broj u cijelosti ili djelimično realiziranih projekata	9	154.200,74	46.515,76	107.684,98
% u cijelosti ili djelimično realiziranih projekata (od A)	69,23%	3,59%		
% struktura (od B)			30,17%	69,83%
C. Ukupan broj djelimično realiziranih projekata	7	79.765,00	-	79.765,00
% djelimično realiziranih projekata (od A)	53,85%	1,86%		
% struktura (od C)			0,00%	100,00%
D. Ukupan broj u cijelosti završenih projekata	2	74.435,74	46.515,76	27.919,98
% djelimično realiziranih projekata (od A)	15,38%	1,74%		
% struktura (od D)			62,49%	37,51%

3.3 Ključni rezultati i ostvareni progres

Na osnovu svih prikupljenih i obrađenih podataka o implementaciji projekata u izvještajnom periodu može se zaključiti da su godišnji rezultati vidljivi prije svega u pogledu privrednih kretanja, odnosno povećanju broja zaposlenih za 157 radnika, povećanjem broja privrednih društava koja su predala završni obračun Agenciji APIF za 7, poredeći 2018 sa 2017. godinom.

Ekonomski razvoj

Sektorski cilj 1: Osnažena MSP i razvijen preduzetnički duh, naročito kod mladih.

U toku 2018.godine razvijen program podsticaja zapošljavanja i više programa podsticaja u oblasti poljoprivrede.

Sektorski cilj 3: Do 2021 stvoreni uslovi za razvoj poljoprivrede, kroz povećanje skladišnih i prerađivačkih kapaciteta i poboljšan pristup tržištima.

Pokrenute inicijative za udruživanje poljoprivrednika rezultovala osnivanjem najmane dva nova Udruženja poljoprivrednika (Udruženje proizvođača jagodičastog voća, „ Fočanska malina“ i zadruga „ Kozja Luka „ održana najmanje jedna edukacija poljoprivrednih proizvođača.

Sektorski cilj 4: Unaprijeđena turistička ponuda do2021. godine

Doprinos realizaciji ovog sektorskog cilja je početak realizacije projekata: Unapređenja uslova za razvoj omladinskog turizma u NP Sutjeska (2017-2021) i Unapređenje turističke ponude u NP Sutjeska – proširenje smještajnih kapaciteta (2017-2021).

Društveni razvoj

Sektorski cilj 1: Do 2021. godine poboljšan kvalitet pružanja zdravstvenih usluga i usluga socijalne zaštite. Građani su dobili kvalitetniju i efikasniju uslugu prevoza do drugih zdravstvenih usluga.

Sektorski cilj 2: Do 2021. godine unaprijeđen kvalitet i dostupnost obrazovanja.

Doprinos ostvarenju ovog sektorskog cilja je realizacija projekta „Izgradnja novog objekta Predškolske ustanove (PU) započeta u 2017. godini donošenjem Odluke, a u 2018 je započeta gradnja i rezultat će biti obezbjeđenje novih 200 mjesta u Dječijem vrtiću.

Sektorski cilj 3: Do 2021. godine unaprijeđeni i dostupni sportski i kulturni sadržaji

Realizacijom projekta „Rekonstrukcija sportskih objekata i terena u opštini 2017-2021 se poboljšavaju uslovi za sportske klubove, prije svega klubove iz oblasti borilačkih vještina, stonog tenisa. U 2018 godini je u objektu „Partizana“ izgrađen prostor za KUD Foča. Realizacijom projekata „Podrška realizaciji OK festa“ i „Organizovanje sportskih sadržaja u skladu sa Godišnjim planom unaprijeđena je dostupnost i prisustvo kulturnim i sportskim sadržajima. Broj korisnika usluga sportskih i kulturnih sadržaja raste 10 % godišnje kao i stepen nivoa zadovoljstva.

Sektor zaštite i unapređenja životne sredine

Sektorski cilj 2: Poboljšan kvalitet pružanja komunalnih usluga i unaprijeđeno stanje površinskih i podzemnih voda do 2021. godine.

Sektorski cilj 4: Unapređenje prirodnih i zelenih površina. Realizacijom projekata „Rekonstrukcija i uređenje gradskih parkovskih površina“, „Uređenje površina pored rijeke Čehotine i Drine ocjenjeno je kao napredno upravljanje zelenim površinama i rezultiralo je uklanjanjen šiblja na obalama rijeka, nabavkom i postavljanjem klupa, korpi za otpatke, tabli upozorenja, uređenjem parkova i samim tim postignut je veći nivo zadovoljstva građana.

3.4. Vertikalna i horizontalna usklađenost i nivo integrisanosti

U skladu sa planiranim razvojnim prioritetima koji su vertikalno usklađeni sa strateškim i planskim dokumentima viših nivoa vlasti, opština je u izvještajnom periodu implementirala 23 projekta. Pri tome iz eksternih izvora viših nivoa vlasti je „privučeno“ 613.064,73 KM sredstava, gdje su dominirali izvori iz Finansijskog mehanizma Republike Srpske i UNDP-ia.

U pogledu horizontalne usklađenosti značajno je naglasiti projekte iz oblasti sektora za zaštitu životne sredine, koji pored uticaja na zdraviji ambijent za građane imaju snažan uticaj na ekonomski sektor. Realizacijom projekata iz oblasti vodosnabdijevanja stvaraju se osnovne pretpostavke za razvoj ekonomskih aktivnosti kako kroz kvalitetnije uslove rada tako i naplatom usluga korištenja vode, pa se samim tim se popravljaju finansijsko stanje preduzeća zaduženog za vodosnabdijevanje koje ciklično ulaže ta sredstva za kvalitetnije pružanje usluga građanima. Projekat, Program podsticaja za podršku zapošljavanja doprinosi ostvarenju sektorskog cilja razvoju MSP i doprinosi direktno povećanju broja zaposlenih. Realizacijom projekta iz Društvenog sektora, organizovanjem sportskih sadržaja, organizovanjem OK festa „Fudbal-friendsa, ima međusektorski uticaj na ekonomski sektor, tačnije na sektorski cilj unapređenje turističke ponude.

3.5 Institucionalni kapaciteti opštinske uprave i saradnja sa bitnim akterima

Poslove centralne koordinacione jedinice za upravljanje razvojnim aktivnostima (JURA) u opštini provodi Odjeljenje za privredu i društvene djelatnosti. U Odjeljenju za privredu i društvene u 2017. godini poslove iz oblasti Jedinice za upravljanje razvojnim aktivnostima su obavljali: samostalni stručni saradnik za plan i

analizu, samostalni stručni saradnik za privredu, viši stručni saradnik za pripremu i implementaciju projekata. U pogledu implementacije projekata učestvovala su i druga Odjeljenja opštinske uprave. U 2018. godini je došlo do korekcije u smislu da se u Odjeljenju za privredu i društvene djelatnosti redefinisalo radno mjesto samostalnog stručnog saradnika za paln i analizu u samostalnog stručnog saradnika za planiranje i integrisani lokalni razvoj. Te poslove obavljaju i samostalni stručni saradnik za privredu i viši stručni saradnik za pripremu i implementaciju projekata. U svim drugim Odjeljenjima okviru postojećeg jednog radnog mjesta su dodati poslovi iz oblasti JUR-e, a aktivnosti rukovođenja poslovima iz oblasti JUR-e su dodjeljene načelnicima Odjeljenja.

U pogledu implementacionih kapaciteta ostalih aktera (NVO, poslovnog sektora i drugih aktera koji učestvuju ili indirektno doprinose implementaciji Strategije) stanje se može opisati kao zadovoljavajuće. U pogledu daljeg jačanja saradnje i kapaciteta vanjskih aktera neophodno je unaprijediti saradnju sa partnerskom grupom za razvoj opštine Foča. Imajući u vidu da je potpisan sporazum o lokalnom razvojnom partnerstvu sa članovima razvojne grupe, za razvoj opštine Foča potrebno je intezivirati rad u procesu pripreme strateškog plana ekonomskog razvoja opštine Foča.

4. KLJUČNI MAKROEKONOMSKI POKAZATELJI

Na području opštine Foča, živi 17.580 stanovnika (podatak Republički zavod za statistiku Republike Srpske), od čega je 3.805 zaposlenih, dok je na evidenciji 3.294 nezaposlenih lica. Prosječna neto plata je 964 KM. Upoređujući opštinu u pogledu vitalnih makro indikatora sa prosjekom u RS može se zaključiti da je opština Foča na nivou Republičkog prosjeka.

Imajući u vidu činjenicu da je posmatrana 2018. godina druga godina ralizacije Strategije jasno je da provedene aktivnosti nisu mogle značajnije uticati na promjenu makroekonomskih pokazatelja pogotovu što još uvijek nisu pokazatelji ni objavljeni za 2018. godinu.

Ono što je evidentno u tabelama da se prepoznaju strateške grane razvoja koje pokazuju blagu tendenciju rasta, kao što je porast broja privrednih subjekata iz oblasti drvoprerade, značajan rast turističkog prometa, ali i potreba za ažurnijim evidentiranjem gostiju, jer je jasno da nije dovoljno uređena ova oblast. Puštanjem u saobraćaj puta Hum-Brštenovica i realizacijom Projekata za period (2017-2019) očekivanja su u smjeru značajnijeg porasta dolaska i noćenja gosti u oblast rafting turizma.

U nastavku je dat tabelaran prikaz makropokazatelja za početnu, prethodnu i izvještajnu godinu (ili zadnju godinu za koju su podaci dostupni). Popunjene su kolone za koje se moglo doći do podataka:

Godina	2016	2017	2018
Broj zaposlenih	3.561	3.648	3.805
Broj nezaposlenih	3.513	3.468	3.294
Neto plata	976	915	964
Broj samostalnih preduzetnika	344	315	359
Broj privrednih društava (podaci APIFA)	87	93	100
Broj noćenja na području opštine	19.138	16.040	17.031
Broj noćenja stranih državljana	8.921	9.319	8.975
Broj doktora Doma zdravlja	-	25	24
Broj doktora u Univerzitetskoj bolnici	-	106	103
Broj registrovanih poljoprivrednih gazdinstava	500	600	600
Stepen razvijenosti opštine	Srednje razvijena	Srednje razvijena	Srednje razvijena
Broj stanovnika	17.580	17.580	17.580

5. ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Realizacija strategije u 2018. godini je srednja, što pokazuje 57,35 % ostvarenja broja započelih te 33,82 % broja u potpunosti realizovanih projekata u odnosu na ukupan broj planiranih projekata u izvještajnom periodu. U pogledu finansijske realizacije stanje se može ocjeniti nezadovoljavajućim, odnosno ukazuje da je planiranje bilo nerealno, a što se može sagledati iz ukupnog procenta realizacije planiranih sredstava od 11 %. U pogledu „privlačenja“ eksternih sredstava procent od 49,57% eksternih sredstava ukazuje na zadovoljavajuće stanje. Napominjemo da se navedeni pokazatelji odnose na realizaciju planiranih projekata iz Strategije razvoja opštine Foča 2017-2026.

Ako posmatramo ostvarenje sektorskih ciljeva, očigledno je da su u 2018. godini u potpunosti ostvarena 4 cilja, te da su 4 cilja djelimično ostvarena i na dobrom su putu da budu ostvareni u narednim godinama. Međutim, u pogledu 4 cilja rezultati su nedovoljni, uglavnom zbog karaktera višegodišnjosti projekata, kao i činjenice da je 2018 druga godina realizacije Strategije, a što ukazuje da je u narednom planskom ciklusu neophodno opreznije planirati i vršiti usaglašavanje planiranih strateških projekata sa budžetom opštine Foča, kao i sa višim nivoima vlasti i drugim investitorima kako bi osigurali veći stepen izvršenja plana.

U 2018. godini nisu značajno unaprijeđeni institucionalni kapaciteti za učinkovitije upravljanje razvojem. Ovo se prije svega odnosi na stanje JURA-e koja je u 2017. godini obavljala poslove u skladu sa starom sistemizacijom, što je rezultiralo određenim kašnjenjima u izradi planova za 2017. godinu. U 2018. godini je došlo do korekcije u smislu da se u Odjeljenju za privredu i društvene djelatnosti redefinisalo radno mjesto samostalnog stručnog saradnika za paln i analizu u samostalnog stručnog saradnika za planiranje i integrisani lokalni razvoj. Te poslove obavljaju i samostalni stručni saradnik za privredu i viši stručni saradnik za pripremu i implementaciju projekata. U svim drugim Odjeljenjima je u okviru postojećeg jednog radnog mjesta su dodati poslovi iz oblasti JUR-e, a aktivnosti rukovođenja poslovima iz oblasti JUR-e su dodjeljene načelnicima Odjeljenja.

Generalno, upoređujući sadašnje stanje sa „preporučenim“ stanjem/funkcijama sistemskog upravljanja razvojnim aktivnostima može se zaključiti da je stanje zadovoljavajuće. Preporučujemo da se u budućnosti pruži puna podrška edukaciji zaposlenih koji su angažovani na poslovima JUR-e.

U domenu zapažanja o ostvarenom kvalitetu sistemskog upravljanja razvojem bitno je naglasiti:

- Plan implementacije za period 2017-2019. Godine je pripremljen u skladu sa JURA kalendarom (te je korišten kao jedan od osnovnih ulaznih dokumenata tokom izrade opštinskog budžeta i ostalih programskih dokumenata);
- godišnji planovi rada odjeljenja su pripremljeni u skladu sa JURA kalendarom i JURA definisanim poslovima, te uz akcenat na projektni pristup.
- u pogledu izgradnje mehanizama saradnje sa privatnim sektorom je postignut značajan napredak.

U narednom planskom ciklusu posebnu pažnju je potrebno posvetiti:

- Realnijem planu izvora finansiranja
- Usaglašavanju budžetskih izvora sa strateškim godišnjim planovima projekata
- Prilagoditi planove sa izvorima eksternog finansiranja (energetska efikasnost, zaštita životne sredine, povećanje konkurentnosti MSP).
- Odlučnost rukovodstva za implementaciju strateških projekata.
- Kontinuirano praćenje izvršenja planova.
- Jačanje kapaciteta JURE
- Jačanje saradnje sa višim nivoima potencijalnih finansijera.
- Unaprijeđenje saradnje sa međunarodnim donatorima
- Blagovremen odabir i priprema projekata u skladu sa javnim pozivima.

6. Korišteni izvori

- Tabelarni pregled stanja realizacije projekata u 2018 godini
- Plan implementacije Strategije integrisanog razvoja 2017-2019. godine.
- Izveštaj o realizaciji budžeta za 2018. godinu.
- Godišnji planovi rada odjeljenja opštine za 2018. godinu i prateći izvještaji o realizaciji.
- Zavod za statistiku Republike Srpske.
- Zavod za zapošljavanje Republike Srpske.
- APIF
- JU Dom zdravlja.
- Turistička organizacija Foča

S A D R Ź A J

KRATAK SAŽETAK	1
1. UVOD	2
2. STRATEŠKI CILJEVI I PRIORITETI	2
2.1. Vizija.....	2
2.2. Strateški ciljevi.....	3
2.3. Sektorski ciljevi.....	3
2.4. Ključni planirani prioriteti i fokusi za posmatrani godišnji period (2017).....	4
2.5. Zbirni pregled prioritetnih projekata i okvira za njihovo finansiranje obuhvaćeni Planom implementacije 2017. godinu.....	4
3. PREGLED IMPLEMENTACIJE STRATEGIJE INTEGRISANOG RAZVOJA.....	5
3.1. Sažet osvrt na prethodni period implementacije.....	5
3.2. Pregled implementacije Strategije u izvještajnoj 2017. godini.....	6
3.3. Ključni rezultati i ostvareni progres.....	10
3.4. Vertikalna i horizontalna usklađenost i nivo integrisanosti.....	11
3.5. Institucionalni kapaciteti opštinske uprave i saradnja sa bitnim akterima.....	11
4. KLJUČNI MAKROEKONOMSKI POKAZATELJI.....	12
5. ZAKLJUČCI I PREPORUKE.....	13
3. KORIŠTENI IZVORI.....	14

